

Biznesa augstskola Turība

Irina Gafta

PROMOCIJAS DARBA KOPSAVILKUMS

**FINANŠU UN AKCESORISKĀS SAISTĪBAS:
TIESISKĀS PROBLĒMAS UN RISINĀJUMI**

Studiju programmā Tiesību zinātne

**Izstrādāts zinātniskā doktora grāda iegūšanai
Tiesību zinātnes nozarē
Civiltiesību apakšnozarē**

Rīga, 2026

Promocijas darbs izstrādāts Biznesa augstskolas Turība Juridiskajā fakultātē laika posmā no 2016. līdz 2025.gadam.

Zinātniskais vadītājs:

Dr.iur., prof. **Jānis Grasis**, Rīgas Stradiņa universitāte

Darba recenzenti:

Dr.iur. **Ivars Kronis**, Rīgas Stradiņa universitāte;

PhD. **Jolanta Dinsberga**, Ekonomikas un kultūras augstskola;

PhD. **Tommaso Vito Russo**, Salento universitāte, Itālija.

Promocijas darba aizstāvēšana notiks Biznesa augstskola Turība Tiesību zinātnes nozares promocijas padomes atklātā sēdē **2026. gada 24. aprīlī plkst. 13.00** Biznesa augstskola Turība Juridiskajā fakultātē, Rīgā, Graudu ielā 68, C205 telpā.

Ar promocijas darbu un tā kopsavilkumu var iepazīties Biznesa augstskola Turība bibliotēkā, Rīgā, Graudu ielā 68.

Tiesību zinātnes nozares promocijas padomes priekšsēdētājs:

Dr. iur., prof.: **Ingrīda Veikša**

Tiesību zinātnes nozares promocijas padomes sekretāre:

Dr. iur: **Kristīne Neimane**

Saturs

Tēmas aktualitāte	4
Zinātniskā novitāte un nozīme.....	4
Praktiskais pielietojums	5
Pētījuma objekts un priekšmets, mērķis, uzdevumi, jautājumi un hipotēze.....	6
Promocijas darba robežas	6
Zinātniski pētnieciskās metodes	7
Izmantotā literatūra un tiesību avoti	8
Promocijas darba apjoms, struktūra un darba satura konspektīvs izklāsts pa nodaļām	9
Darba rezultātu aprobācija	10
Secinājumi un priekšlikumi	15
Literatūras un avotu saraksts.....	23
Pateicības	28

Tēmas aktualitāte

Civillikuma Saistību daļa tika atjaunota spēkā, taču tajā netika veikti būtiski grozījumi. Vēl 2007.gadā tika veikts pētījums par saistību tiesību daļas modernizāciju, bet joprojām šīs daļas jaunas redakcijas ieviešana netika veikta, neraugoties uz to, ka ir pieņemti nozīmīgi doktrināli dokumenti, tādi kā UNIDROIT Starptautisko komercdarījumu principi, Eiropas līgumu tiesību principi, arī Eiropas līgumu kodeksa projekts un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par vienotajiem Eiropas tirdzniecības noteikumiem, kuru principi tika ieviesti Latvijā.

Izveidotais Latvijas saistību nodrošināšanas institūts neatbilst mūsdienu prasībām, jo tolaik naudas saistības tika dibinātas un kredīti tika piešķirti skaidrā un bezskaidrā naudā, taču globālā progresa rezultātā ar laiku radās jauni finanšu aktīvi - elektroniskā nauda, kuru var emitēt komercbankas, finanšu instrumenti (tostarp atvasinātie), bet 21.gadsimtā - virtuālā nauda jeb kriptoaktīvs, kuru aprīte tiek nodrošināta, izmantojot inovatīvas blokķēdes un viedos līgumus. Tas rada nepieciešamību pēc finanšu saistību legāļdefinīcijas noteikšanas, lai veicinātu civiltiesisko attiecību dalībnieku tiesību un likumīgo interešu aizsardzību atbilstoši mūsdienu izaicinājumiem. Mūsdienās saistību nodrošināšanā tiek izmantota hipotēku vērtspapīrošana, kā arī aktīvu tokenizācija un to ieķīlājums, kas prasa esošo akcesorisko tiesību normu un regulējuma pārskatīšanu un mērķtiecīgu pielāgošanu inovācijām.

Saistību nodrošināšanas institūta līdzsvarošana ar parādnieku interesēm dotu nozīmīgu pienesumu ne tikai investīciju vides uzlabošanai, bet arī drošas kreditēšanas attīstībai un ilgtspējībai, un būtu nepieciešami plašāki ekonomiskās politikas pasākumi, kas nodrošinātu pamatu kreditēšanas ilgtspējīgai attīstībai un uzlabotu konfidenci. Autoresprāt, uzlabojot parādnieku tiesību aizsardzību, tiks veidota investīcijām pievilcīga vide, ar to atbalstot ekonomikas attīstību. Sakarā ar komercbanku darbības aktivizāciju un tautsaimniecības attīstību pēdējos gados kreditēšana dinamiski attīstās un finanšu kredīta attiecības 21.gadsimtā kļūst aizvien populārākas. Taču stabila un ilgtspējīga kreditēšanas sistēma nevar pastāvēt ne tikai bez kreditora kā kredītdevēja, bet arī kredītņēmēja, kā arī parādnieka tiesību aizsardzības un interešu ievērošanas, kam ir būtiska nozīme tautsaimniecības ilgtspējīgā attīstībā.

Esošā judikatūra un akcesorisko saistību normu interpretācija norāda, ka saistību tiesiskais regulējums atpaliek no mūsdienu prasībām, iezīmējot nepieciešamību visaptveroši izpētīt akcesoriskās saistības no saturiski teorētiskās puses, kā arī no attiecīgu normu praktiskās piemērošanas puses, izvirzot priekšlikumus to noregulēšanai.

Zinātniskā novitāte un nozīme

Pētījuma zinātnisko novitāti veido kompleksa akcesorisko saistību un to nodrošinājuma līdzekļu sastāva izpēte, finanšu aktīvu kā saistību objekta izpēte un ar to saistīto akcesorisko saistību izpildes īstenošanas problemātikas izpēte kreditoru un parādnieku mantisko interešu un tiesību ievērošanas aspektā. Lai gan akcesoriskās saistības ir salīdzinoši plaši izmantots tiesību institūts, kura vēsture mērāma gadu tūkstošos, Latvijas juridiskajā literatūrā nav daudz avotu, kas būtu veltīti tieši akcesorisko saistību institūtam.

Autore vēlas izcelt pētījuma fundamentālo raksturu – tas vērsts uz akcesorisko saistību tiesību sistēmas, principu, pamatkonstrukciju noskaidrošanu un attīstīšanu, aplūkojot finanšu aktīvu kā saistību objekta un tā nodrošinājuma ģenēzi civiltiesiskajā apgrozībā, definējot finanšu saistību jēdzienu un izpētot galveno finanšu saistību un akcesorisko saistību mijiedarbību mūsdienās.

Izpētes procesā autore secīgi aplūko akcesorisko saistību institūta izveidošanas vēsturi, tā saturu un ietekmi uz galveno saistību izpildi, kā arī apskata praksē pastāvošās problēmas. Pievienoto vērtību pētījumam piešķir ne tikai autorei vairāku gadu pieredze kā juristei, saskaroties ar akcesorisko saistību izpildes pastāvošām problēmām, it īpaši globālās ekonomiskās krīzes apstākļos, kas notika pēc 2007.gada, bet arī darbojoties likumdošanas jomā Latvijas Republikas 11.Saeimā, pildot deputātes pienākumus un virzot virkni priekšlikumu Latvijas normatīvo aktu pilnveidošanai, tostarp par akcesoriskām saistībām. Daļa no tiem tika atbalstīti, taču netika atbalstīti priekšlikumi, kas skar galvinieku atbildību.¹ Likumdošanas procesā iegūtās zināšanas autore arī izmantoja promocijas darba izstrādē.

Par būtiskāko problēmu praksē ir konstatēta akcesorisko saistību tiesiskā regulējuma neatbilstība mūsdienu prasībām, bet attiecībā par akcesorisko saistību izpildi ir konstatēta nesamērīga parādnieku, ķīlas devēju un galvinieku atbildība par parādnieka neizpildītajām saistībām kreditoru priekšā. Līdz ar ko, promocijas darbā autore analizē pastāvošās problēmas un izvirza priekšlikumus akcesorisko saistību institūta pilnveidošanai no parādnieku, ķīlas devēju un galvinieku tiesību aizsardzības aspekta, lai līdzsvarotu kreditoru un parādnieku tiesības, ar to veicinot ekonomikas un it īpaši valsts tautsaimniecības stabilu attīstību.

Praktiskais pielietojums

Mūsdienās šis darbs ir vienīgais zinātniskais pētījums, kurā pilnīgi un vispusīgi ir izpētīts akcesorisko saistību institūts un tā piemērošanas problemātika praksē, ņemot vērā mūsdienīgus inovatīvus finanšu aktīvus un rīkus.

---

¹ Likumprojekts „Grozījumi Civillikumā” (Nr.536/Lp11) izskatīšanai otrajā lasījumā. Saeimas mājas lapa. Iegūts 01.10.2024.
no:
<https://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/3D7503AF32534987C2257B3B0039DE89?OpenDocument>

Praktiskajā aspektā darba novitāte izpaužas ievērojama apjoma tiesu prakses izvērtēšanā un attiecīgu secinājumu izdarīšanā, ko ļāva saistību tiesību un akcesorisko saistību inovāciju padziļināta izpēte. Pētījums ir nozīmīgs civiltiesību zinātnes attīstībai. Lielākajai daļai no apskatītajiem problēmu jautājumiem autores piedāvātais risinājums ir inovatīvs.

Promocijas darba saturs pielietojams akadēmiskajā vidē un profesionāļu tālākizglītošanā. Pētījuma galvenā praktiskā nozīme ir vērtējama no tiesību jaunrades viedokļa, izmantojot pētījumu kā pamatu attiecīgu normatīvo aktu grozījumiem.

Pētījuma objekts un priekšmets, mērķis, uzdevumi, jautājumi un hipotēze

Pētījuma **objekts** – civiltiesiskās attiecības, kuru pamatā ir finanšu un akcesoriskās saistības.

Pētījuma **priekšmets** – akcesorisko saistību civiltiesiskais regulējums un prakse mūsdienu un vēsturiskajā kontekstā.

Pētījuma **mērķis** – akcesorisko saistību un finanšu kā galveno saistību civiltiesiskās problemātikas izpētes rezultātā radīt teorētisko bāzi tās civiltiesisko aspektu izpratnei, noskaidrot teorijā, civiltiesiskajā regulējumā un praksē pastāvošās nepilnības, izvirzīt konceptuālus priekšlikumus tiesiskā regulējuma pilnveidošanai.

Promocijas darba mērķa sasniegšanai tiek izvirzīti šādi **uzdevumi**:

1. Veikt akcesorisko saistību vēsturiskās attīstības izpēti, skaidrojot šā jēdziena tvērumu un saturu civiltiesībās;
2. Apkopot un raksturot saistību un akcesorisko saistību nodrošinājuma līdzekļus, izpētot akcesoritātes institūta raksturojošo elementu atbilstību mūsdienu prasībām;
3. Izanalizēt mūsdienu finanšu aktīvu veidus, kas ir par pamatu saistību tiesību jaunradei un akcesorisko saistību nodibināšanai;
4. Izpētīt finanšu aktīvu kā saistību objekta ģenēzi, akcentēt finanšu saistību legāldefinīcijas nozīmi un noskaidrot galveno saistību un akcesorisko saistību mijiedarbību.

Pētījuma hipotēze: mūsdienās finanšu aktīvu attīstība nav savietojama ar saistību akcesoritātes novecojušo tiesisko regulējumu, un tādējādi nesekmē personu tiesību pienācīgu aizsardzību.

Pētījuma veikšanai tiek izmantota Latvijas un ārvalstu zinātniskā literatūra un publikācijas. Savukārt prakses izklāsts aptver Latvijas un ārvalstu tiesu praksē nostiprinātos saistību nodrošināšanas aspektus, kas ietilpst akcesoriskās saistībās.

Promocijas darba robežas

Pētījuma mērķa sasniegšanai finanšu un akcesorisko saistību civiltiesiskās problemātikas izpētes rezultātā tiek radīta teorētiskā bāze tās civiltiesisko aspektu izpratnei, noskaidrotas civiltiesiskajā regulējumā, teorijā un praksē pastāvošās nepilnības, izvirzot priekšlikumus tiesiskā regulējuma pilnveidošanai. Šim nolūkam tiek pētīts ar akcesoriskām saistībām saistīts tiesiskais regulējums, kā arī finanšu saistību objektu ģenēze un to nodrošināšanas attīstības tendences. Problēmu atspoguļošanai tiek izmantoti attiecīgi Latvijas un ārvalstu tiesu nolēmumi un to atziņas, kā arī tiesību zinātnieku un citu autoru darbi, kuros tieši vai pastarpināti tiek apskatīta un pētīta attiecīgā joma, kā arī tiek veikta finanšu saistību kā galveno saistību mijiedarbības ar akcesoriskām saistībām problemātikas analīze. Darba ietvaros autore veic attiecīgu tiesību normu salīdzinošo analīzi ar līdzīgām vai identiskām normām ārvalstu regulējošās normās, t.sk. Baltijas valstu, Eiropas Savienības valstu un citu valstu tiesību normās.

Akcesoriskās saistības skar daudzas tiesību apakšnozares: lietu un saistību tiesības, komerciesības, maksātnespējas tiesības, finanšu tiesības. Pētījums ir ierobežots ar saistību tiesībās ietilpstošo galveno saistību izpēti, kurā darījuma objekts ir finanšu aktīvi, kā arī ar tiem saistīto akcesorisko saistību kā civiltiesiskās apgrozības objekta izpēti, vērtējot mūsdienu saistību nodrošināšanas līdzekļus un paņēmienus.

Zinātniski pētnieciskās metodes

Pētījuma mērķa sasniegšanai un uzdevumu izpildei autore veica normatīvi tiesisko aktu, zinātniskās doktrīnas un tiesu prakses izpēti, pielietojot šādas **vispārējās zinātniskās pētniecības metodes**:

1) Viena no galvenajām pētījuma pētniecības metodēm ir analīzes metode. Tā tiek izmantota pētot juridiskās literatūras atziņas par akcesorisko saistību izpratni, tiesību aktus, dažādu tiesu praksi un judikatūru;

2) Salīdzinošā metode tiek pielietota attiecīga Latvijas tiesiskā regulējuma salīdzināšanai ar tiesisko regulējumu citās valstīs, jo to tradīciju pieredze, veidojot vienotu atbildības regulējumu pēc saistību darījumiem, ir vērtīga ne vien kā pamats tiesību unifikācijai, bet arī kā plaša klāsta materiāls saistību teorijas pamatjautājumu izpētei;

3) Ar indukcijas metodes palīdzību tiek parādīta tiesību normu piemērotāju veiktā tiesību normu un vispārējo tiesību principu konkretizācija, tostarp pētot tiesību normu piemērotāju konkrētu rīcību un analizējot kļūdu cēloņus, kā arī vispārinātas praksē gūtās atziņas, pārnesot tās uz juridisko dogmatiku, konstatējot un noformulējot kopsakarības, izdarot secinājumus un izvirzot priekšlikumus;

4) Ar dedukcijas metodes palīdzību pētījumā no vispārīgām teorētiskām atziņām un normatīvā regulējuma apkopojuma tiek izdarīti secinājumi par konkrētu tiesību normu prasību pielietošanu praksē;

5) Dialektiskā metode tiek izmantota, lai pētītu tiesiskā regulējuma attīstības tendences un rastu risinājumus tiesību veidošanai un pilnveidei par akcesoriskām un finanšu saistībām.

Pētījumā tiek izmantotas arī sekojošas **tiesību normu interpretācijas metodes**:

1) Gramatiskā (filoloģiskā) interpretācijas metode tiek izmantota akcesorisku saistību reglamentējošo tiesību normu jēgas noskaidrošanai no valodnieciskā viedokļa, vērtējot pielietoto terminoloģiju, skaidrojot vārdu un jēdzienu izpratni un pielietojumu civiltiesībās.;

2) Vēsturiskā interpretācijas metode tiek pielietota akcesoritātes jēdziena un izpratnes attīstības dinamikas novērošanai, kā arī finanšu saistību jēdziena izpratnes un interpretācijas izpētei. Pētāmais materiāls tiek skatīts vēsturiskā aspektā, lai noskaidrotu, kā un kas ir ietekmējis konkrētas tiesību normas saturu, tās attīstību un kvalitatīvās izmaiņas;

3) Ar sistēmiskās tiesību normu interpretācijas metodi tiek skaidrotas akcesorisko saistību normu kopsakarības: a) ar citām Civillikuma normām; b) ar citām normām un citiem normatīvajiem aktiem un vispārējiem tiesību principiem; c) ar līdzīgām tiesību normām un normatīvajiem aktiem radniecīgās citu valstu tiesību sistēmās un starptautiskajās tiesībās.

4) Ar teleoloģiskās (jēgas un mērķa) iztulkošanas metodes palīdzību darbā tiek noskaidrota tiesību normu jēga (lat. val. - *ratio legis*), ievērojot tiesību normu lietderīguma un taisnīguma mērķi, vērtējot tiesību normas piemērošanas atbilstību tiesību normā ietvertajam saturam.

Izmantotā literatūra un tiesību avoti

Lai gan akcesoriskās saistības mūsdienās ir arvien plaši izmantojamas, nodibinot no saistībām izrietošas ķīlas tiesības, akcesorisko saistību institūta aptveroša pētījuma Latvijā nav.

Pētījuma teorētisko un metodoloģisko bāzi veido Latvijas tiesību zinātnieku A.Grūtupa, profesora K.Torgāna, profesora J.Rozenfelda, G.Višņakovas, I.Ziemeles un senatora E.Kalniņa atziņas. Akcesorisko saistību saturisks pētījums ir veikts, analizējot arī attiecīgus Latvijas Republikas Civillikuma komentārus, kas izdoti 2000.gadā, bet tajos nav apskatītas problēmas, kas ir kļuvušas aktuālas 21.gadsimtā.

Saistību tiesību un akcesorisko saistību vēstures izpētei autore darbā izmantoja fundamentālus ārvalstu autoru (*L.Arndts, G.Dernburgs, U.Drobnig, R.Domingo, K.Erdmans, D.D.Grimm, R.Ihering, D.Jones, M.Kaser, D.I.Mejiers, J.M.Milo, O.Palandt, K.P.Pobedonoscevs, A.M.Rabello, T.C.Sanders, S.P.Scott, E.S.Shaw, K.A.Vangerow, B.Windscheid*) pētījumus, kā arī vietējo autoru V.Blūzmas, S.Osipovas, G.Zemīša, O.Ozoliņa un V.Kalniņa pētījumus.

Akcesorisko saistību institūta un finanšu saistību satura atklāšanai ir izmantoti vietējo autoru K.Baloža, J.Briedes, Ž.Bundura, profesora G.Lībermana, S.Saksonovas, H.Vebera, kā arī R.Neilanda promocijas darbā sniegtas atziņas un ārvalstu autoru (*S.M.H. Adil, F.Allen, G.Alpa, H.Almeida, K.Arrow, I.Asmundson, C. von Bar, B.Bemanke, P.Benjamin, E.Bertero, A.Brender, J.H.Boyd, M.Bussani, A.W.Boot, P.J.Carney, A.C.Ciacchi, P.Citovičs, A.U.Clark, C.Contreras, I.Czeguhn, S.Y.Deku, M.Deschamps, L.A.DiMatteo, S. van Erp, Y.Feldman, K.D.Felsen, I.M.García, K.M.Geens, N.Goderdzishvili, C.J.Goetz, J.G.Gurley, B.Guttmann, M.Habersack, A.N.Hatzis, C.Hertel, H.W.Heyman, H.Honsell, M.Kaczorowska, P.R.Kaplan, I.Kharazi, A.Kosuki, F.A.Longstaff, M.A. de la Mata, U.Mattei, C.Mayer, H.-W.Micklitz, F.Moretto, D.Z.Nirenberg, J.M.Peaslee, M.Počuča, C.Proctor, M. van Quickenborne, S.A.J.Rea, R.M.Rosenswig, C.Segre, C.U.Schmid, A.Steven, O.M.Stöcker, R.Sturner, T.Tajti, A.Thiele, T.Tomczak, N.V.Tskhadadze, L. van Vliet, F.Werro, P.Widerski, X.E.Xu, R.Zimmermann*) pētījumu atziņas.

Pētījumā arī izmantoti pirms Latvijas neatkarības proklamēšanas publicētie pētījumi un tiesību literatūra, kuru autori ir tā laika autoritatīvie tiesību zinātnieki V.Bukovskis, K.Čakste, F.Konrādi, V.Sinaiskis, A.Walter, kā arī A.Būmaņa galvojumam veltītā doktora disertācijā sniegtās atziņas.

Pētījumā ir analizēts ar akcesoriskām saistībām saistītais tiesiskais regulējums, kas izriet no Latvijas Republikas Satversmes, ES regulām un direktīvām, kā arī Latvijas normatīvajiem aktiem. Ir veikta arī starptautisko standartu, principu, pārskatu un vadlīniju analīze, ir izmantots ārvalstu tiesiskais regulējums. Promocijas darbā ir izmantoti arī vēsturiskie normatīvie akti, piemēram, Vietējo civillikumu kopojums, kā arī pirms Latvijas neatkarības proklamēšanas izveidojusies judikatūra. Būtiska nozīme pētījumā ir tiesu prakses, judikatūras, kā arī Eiropas tiesu judikatūras analīzei, kas ļāvusi konkretizēt akcesorisko saistību saturu un noskaidrot tās tiesiskā regulējuma nepilnības un trūkumus.

Promocijas darba apjoms, struktūra un darba satura konspektīvs izklāsts pa nodaļām

Promocijas darba kopējais apjoms ir 160 lapaspuses. Promocijas darbs sastāv no ievada, trim nodaļām, secinājumiem un priekšlikumiem, kā arī izmantotās literatūras un avotu saraksta. Promocijas darbā izmantoti 153 literatūras avoti, kā arī citi informācijas avoti.

Katrā darba nodaļā tiek aplūkoti attiecīgie jautājumi, atreferējot galvenos rezultātus un secinājumus.

Darba **pirmajā nodaļā** tiek izskaidrots pētījuma objekta un priekšmeta jēdzienu saturs, vēsturiskā attīstība un atbilstošu subjektu darbības apraksts, veidojot kopēju legāldefinīciju turpmāko nodaļu saturiskajai izpratnei par akcesorisko saistību mūsdienu tiesisko regulējumu.

Darba **otrajā nodaļā** tiek izskaidroti akcesorisko saistību nodrošinājuma līdzekļi, tiek analizēts esošais tiesiskais regulējums un tiesu prakse, tiek atspoguļoti problēmjautājumi un trūkumi normatīvajā regulējumā un to risināšanas modeļu izstrāde.

Darba **trešajā nodaļā** tiek analizēta finanšu aktīvu kā saistību objekta ģenēze civiltiesiskajā apgrozībā, izvirzīta finanšu saistību legāļdefinīcija, tiek aplūkota saistību nodrošināšana ar finanšu instrumentiem un inovatīviem aktīviem, veikta akcesorisko saistību un galveno finanšu saistību mijiedarbības problemātikas analīze.

Darba rezultātu aprobācija

Zinātniskās darbības un pētījuma teorētisko un praktisko rezultātu aprobāciju Promocijas darba autore veica zinātniskajās publikācijās recenzējamajos zinātniskajos izdevumos, žurnālā “Jurista Vārds”, kā arī Latvijas un starptautiskajās zinātniskajās konferencēs, prezentējot tajās atsevišķus problēmjautājumus un piedāvājot to iespējamus risinājumus.

Autorei ir izdota viena grāmata „**Galvojuma institūta aktuālās problēmas. Civiltiesību pētījums**”. Izdota: LAMBERT Academic Publishing. Germany, 2016. ISBN 978-3-659-93906-8.²

Žurnālā “Jurista Vārds” ir publicēts raksts “**Virtuālās valūtas juridiskā statusa civiltiesiskie aspekti**”.³

Autores iepriekšējie pētījumi promocijas ietvaros ir veikti kā atsevišķi ziņojumi **16** starptautiskajās zinātniskajās konferencēs kā Latvijā, tā arī ārvalstīs.

Par pētījuma tēmu tika publicētas vairākas zinātniskās publikācijas vietējos un starptautiski recenzējamajos rakstu krājumos un žurnālos. **Viena** publikācija ir iekļauta starptautiski citējamo zinātnisko rakstu datu bāzē *SCOPUS*, **viena** - *Web of Science*, **piecas** publikācijas ir iekļautas zinātnisko rakstu krājumos, kas tika iekļautas *ERIH Plus* datu bāzē, **četras** publikācijas ir iekļautas *EBSCO* datu bāzē, **piecas** publikācijas ir iekļautas starptautiski citējamo zinātnisko rakstu datu bāzē *Index Copernicus International (ICI)*, bet **četras** - *Ulrich's Periodicals Directory*.

Pētījuma rezultātu prezentācija zinātniskajās konferencēs:

1. 23.04.2015. dalība Baltijas Starptautiskās akadēmijas rīkotajā konferencē “Privāttiesību modernizācijas mūsdienu tendences” ar referātu "Galvinieka atbildības civiltiesiskie aspekti".

---

² No krievu val. – “Актуальные проблемы института поручительства. Гражданско-правовое исследование”

³ Cvetkova, I. Virtuālās valūtas juridiskā statusa civiltiesiskie aspekti. *Jurista Vārds*. Nr. 45(1051), 06.11.2018. Iegūts 01.10.2024. no: <https://juristavards.lv/zurnals/273686-virtualas-valutas-juridiska-statusa-civiltiesiskie-aspekti/>

2. 11.12.2015. dalība Baltijas Starptautiskās akadēmijas, Rīgas Stradiņa universitātes, Daugavpils Universitātes, Masaryk Universitātes rīkotajā IV. Starptautiskajā zinātniski praktiskajā konferencē „Transformācijas process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā” ar referātu "Galvošanas aktuālās problēmas kā akcesoritātes saistību veids".

3. 21.04.2016. dalība Rīgas Stradiņa universitātes, Baltijas Starptautiskās akadēmijas, Juridiskās koledžas, Utenos koledžas un Latvijas juristu biedrības zinātniski praktiskajā konferencē “Privāttiesību modernizācijas mūsdienu tendences” ar referātu „Vekseļu mūsdienu izmantošana civiltiesisku darījumu veikšanā”.

4. 08.12.2017. dalība Baltijas Starptautiskās akadēmijas, Rīgas Stradiņa universitātes un Daugavpils universitātes VI. Starptautiskajā zinātniski praktiskajā konferencē “Transformācijas process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā: ekonomiski - politisko un tiesisko attiecību aktuālās problēmas ar referātu “Virtuālās valūtas kā finanšu instrumenta tiesiskā regulējuma attīstība”.

5. 26.04.2018. dalība Baltijas Starptautiskās akadēmijas zinātniski praktiskajā konferencē „Privāttiesību modernizācijas mūsdienu tendences” ar referātu “Kriptoalūtu tiesiskais statuss”.

6. 19.03.2018. dalība „5rd International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts SGEM 2018” (Vīne, Austrija) ar referātu “International regulation of virtual currencies”.

7. 30.08.2018. dalība Starptautiskā zinātnes centra un starptautiskā zinātnes žurnāla “Internauka” XXXIII. Starptautiskajā zinātniski praktiskajā konferencē “Modernās zinātnes aktuālās problēmas” (Maskava-Harkova-Astana-Vīne) ar referātu "Kriptoalūtu darbību tiesiskā regulējuma problēmas".⁴

8. 18.09.2018. dalība starptautiskās organizācijas "Naukova spilnota" un Polijas augstskolas “Wyższa Szkoła Społeczno-Gospodarcza w Przeworsku” starptautiskajā zinātniski praktiskajā internet-konferencē “Tiesību un vēstures zinātņu aktuālie pētījumi” (Ternopiļa, Ukraina) ar referātu "Vekseļa mūsdienu izmantošana Ukrainā".⁵

9. 20.09.2018. dalība XLIV. Starptautiskajā zinātniski praktiskajā konferencē “Eiropas pētījumi: inovācijas zinātnē, izglītībā un tehnoloģijās” (Londona, Lielbritānija) ar referātu “The problems of legal regulation of virtual currencies in EU”.

10. 07.12.2018. dalība Baltijas Starptautiskās akadēmijas, Rīgas Stradiņa universitātes un Daugavpils universitātes VII. Starptautiskajā zinātniski praktiskajā konferencē „Transformācijas

---

⁴ No krievu val. – “Проблемы правового регулирования криптовалютной деятельности”

⁵ No krievu val. – “Современное использование векселя в Украине”

process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā: ekonomiski - politisko un tiesisko attiecību aktuālās problēmas” ar referātu “EU post-crisis measures for ensuring control over financial institutions”.

11. 11.04.2019. dalība 61. starptautiskajā zinātniskajā konferencē. Daugavpils Universitāte (Daugavpils, Latvija) ar referātu “The legal definition of crypto assets”.

12. 24.07.2020. dalība starptautiski zinātniski praktiskajā konferencē “Theoretical and empirical scientific research: concept and trends”, Oksfordā, GBR, ar referātu “Preču īpašumtiesību nodrošinājuma tiesības Francijas tiesībās”.⁶

13. 17.01.2023. dalība Siedlces Dabaszinātņu un humanitāro zinātņu universitātes starptautiski zinātniskajā konferencē “Security of Central and Eastern Europe in the context of modern geopolitical problems”, Polija, ar referātu “The problem of bankruptcy in EU countries in modern conditions”.

14. 16.06.2023. dalība Jozefa Goluhovska Lietišķo zinātņu universitātes starptautiski zinātniskajā konferencē “Russo-Ukrainian War 2022-2023. Origins, Causes, Course and Effects”, Polija, ar referātu “The impact of the European energy crisis of 2022 on bankruptcy”.

15. 10.05.2024. dalība Baltijas Starptautiskās akadēmijas, V.Karazina Harkivas Nacionālas universitātes un Siedlces Dabaszinātņu un humanitāro zinātņu universitātes XIV.Starptautiskajā zinātniski praktiskajā konferencē „Izaicinājumu un iespēju laiks: problēmas, risinājumi un perspektīvas” ar referātu “Apdrošināšanas akcesoritātes pazīmes”.

Publikācijas (raksti) rakstu krājumos un recenzējamos zinātniskajos izdevumos Latvijā un ārvalstīs:

1. Raksts „**Galvnieka atbildības civiltiesiskie aspekti**”. Publicēts Baltijas juridiskajā žurnālā, Nr.3 (2015) (38), ISSN: 1691-0702, 70-75.lpp., kas tika izvietots *Central and Eastern European Online Library (CEEOL)*, *Index Copernicus International (ICI)*, *Russian Science Citation Index (RSCI)*, *Ulrich's Periodicals Directory*, datubāzēs: <http://www.balticlawjournal.lv/arhivs/223?page=9>

2. Raksts „**Galvošanas aktuālās problēmas kā akcesoritātes saistību veids**”. **Publicēts** IV. Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences „Transformācijas process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā” rakstu krājumā, BSA, Latvija, 2015, ISBN 978-9984-47-108-2; 336-341.lpp.: <https://bsa.edu.lv/docs/science/book/konf11122015.pdf>

---

⁶ No krievu val. - “Обеспечительное право собственности на товар во французском праве”

3. Raksts „**Galvojuma institūta aktuālās problēmas**”. Publicēts zinātniski praktiskajā starptautiskajā Baltijas juridiskajā žurnālā, Nr.1 (2016) (40), ISSN: 1691-0702, 48.-58.lpp., kas tika izvietots *Central and Eastern European Online Library (CEEOL)*, *Index Copernicus International (ICI)*, *Russian Science Citation Index (RSCI)*, *Ulrich's Periodicals Directory*, datubāzēs: <http://www.balticlawjournal.lv/arhivs/283?page=7>

4. Raksts „**Vekseļu mūsdienu izmantošana civiltiesisku darījumu veikšanā**”. Publicēts zinātniski praktiskajā starptautiskajā Baltijas juridiskajā žurnālā, Nr.4 (2016) (43), ISSN: 1691-0702, 46.-51.lpp., kas tika izvietots *Central and Eastern European Online Library (CEEOL)*, *Index Copernicus International (ICI)*, *Russian Science Citation Index (RSCI)*, *Ulrich's Periodicals Directory*, datubāzēs: <http://www.balticlawjournal.lv/arhivs/355?page=6>

5. Raksts „**Virtuālās valūtas kā finanšu instrumenta tiesiskā regulējuma attīstība**”. Publicēts VI. Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences “Transformācijas process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā: ekonomiski - politisko un tiesisko attiecību aktuālās problēmas” zinātnisko rakstu krājumā, BSA, Latvija, 2018, ISBN 978-9984-47-155-6; 369-373.lpp.: <https://bsa.edu.lv/docs/science/book/sbornik08122017.pdf>

6. Raksts „**Kriptoalūtu tiesiskais statuss**”. Publicēts zinātniski praktiskajā starptautiskajā Baltijas juridiskajā žurnālā, Nr.2 (49), 2018, ISSN: 1691-0702, 15-23.lpp., kas tika izvietots *Central and Eastern European Online Library (CEEOL)*, *Index Copernicus International (ICI)*, *Russian Science Citation Index (RSCI)*, *Ulrich's Periodicals Directory*, datubāzēs: <http://www.balticlawjournal.lv/sakumlapa/535>

7. Raksts „**ES pēckrīzes pasākumi finanšu iestāžu kontroles nodrošināšanai**”. [*EU post-crisis measures for ensuring control over financial institutions*]. Publicēts VII. Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences „Transformācijas process tiesībās, reģionālajā ekonomikā un ekonomiskajā politikā: ekonomiski - politisko un tiesisko attiecību aktuālās problēmas” rakstu krājumā, BSA, 2018, ISBN 978-9984-47-162-4; 291-297.lpp.: <https://bsa.edu.lv/docs/science/book/konf07122018.pdf>

8. Raksts „**Virtuālo valūtu starptautiskais regulējums**” [*International regulation of virtual currencies*]. Publicēts „5rd International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts SGEM 2018” rakstu krājumā (Austrija, Vīne), ISBN 978-619-7408-30-0, ISSN 2367-5659; P. 207-212, kas tika izvietots *ISI Web of Knowledge*, *ISI Web of Science*, *CrossRef*, *ProQuest*, *EBSCOHost*, *Elsevier*, *Thomson Reuters*, *Google Scholar* datubāzēs: <https://doi.org/10.5593/sgemsocial2018h/11/s02.027>

9. Raksts „**Kriptoalūtu tiesiskais regulējums**”. [*Cryptocurrencies legal regulation*]. Publicēts akadēmiskajā juridiskajā žurnālā „BRICS law journal”, Volume V (2018), Issue 2, ISSN

2409-9058 (Print); ISSN 2412-2343 (Online), P.128-153, kas tika izvietots *SCOPUS*, *HeinOnline*, *East View*, *EBSCOHost*, *Ulrich's periodical directory*, *SSRN*, *Doaj*, *Elibrary*, *the British Library*, *ResearchBib*, *WorldCat*, *Google Scholar* datubāzēs: <https://doi.org/10.21684/2412-2343-2018-5-2-128-153>

10. Raksts „**Kriptoalūtu darbību tiesiskā regulējuma problēmas**”.⁷ Publicēts XXXIII. starptautiskās zinātniski praktiskas konferences “Modernās zinātnes aktuālās problēmas” (Maskava-Harkova-Astana-Vīne) rakstu tēžu krājumā, ISSN: 5647–2412, P.96-99, kas tika izvietots *ResearchBib*, *Scientific Indexing Services (SIS)*, *Calameo*, *Citefactor* datubāzēs: <https://www.inter-nauka.com/issues/conf-2018/august/4142>, DOI: 10.25313/2520-2057-conf-2018/august/4142

11. Raksts „**Vekseļa mūsdienu izmantošana Ukrainā**”.⁸ Publicēts Starptautiskajā zinātniski praktiskajā internet-konferences “Tiesību un vēstures zinātņu aktuālie pētījumi” (Ternopiļa, Ukraina) rakstu krājumā. 19.09.2018. ISSN 2617-2364, kas tika izvietots *RSCI* datubāzē: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=2397

12. Raksts „**Virtuālo valūtu tiesiskā regulējuma problēmas ES**”. [*The problems of legal regulation of virtual currencies in EU*]. Publicēts XLIV starptautiskās zinātniski praktiskās konferences “European research: innovation in science, education and technology” (Londona, Lielbritānija) rakstu krājumā Nr.1 (35), 20.09.2018., ISSN 2410-2873, P.52-54, kas tika izvietots *Google Scholar*, *DOI*, *EBSCO*, *e-library*, datubāzēs: <https://internationalconference.ru/images/PDF/2018/44/EUROPEAN-RESEARCH-1-35.pdf>, DOI: 10.20861/2410-2873-2018-44-003

13. Raksts „**Kriptoaktīvu legāļdefinīcija**”. [*The legal definition of crypto assets*]. Publicēts Daugavpils Universitātes 61. starptautiskās zinātniskās konferences (Daugavpils, Latvija) rakstu krājumā: Daugavpils Universitātes 61. starptautiskā zinātniskā konference, 11.04.2019. Daugavpils: Daugavpils universitāte, kas tika izvietots *EBSCOhost* datubāzē: https://dukonference.lv/files/2019_978-9984-14-890-8_DU%2061%20starpt%20zinatn%20konf%20tezes.pdf

14. Raksts „**Preču īpašumtiesību nodrošinājuma tiesības Francijas tiesībās**”.⁹ THEORETICAL AND EMPIRICAL SCIENTIFIC RESEARCH: CONCEPT AND TRENDS, Lielbritānija, Oxford, 24.07.2020., Oxford, P.53-55, kas tika izvietots *Google Scholar*, *CrossRef*, *ORCID*, *OUCI*, *OpenAIRE* datubāzēs: DOI: 10.36074/24.07.2020.v4.17

⁷ No krievu val. - „Проблемы правового регулирования криптовалютной деятельности”

⁸ No krievu val. – “Современное использование векселя в Украине”

⁹ No krievu val. - “Обеспечительное право собственности на товар во французском праве”

15. Raksts „**Causa**” jēdziena atcelšana Francijas civiltiesībās”. [*The Abolition of the Concept of "Causa" in the French Civil Law*]. Publicēts zinātniskajā žurnālā “Białostockie Studia Prawnicze”, Polija, Varšava: Faculty of Law, University of Białystok, Poland, e-ISSN 2719-9452; P.91-102, kas izvietots *EBSCO Discovery Service, ERIH Plus (European Reference Index for the Humanities and Social Sciences), HeinOnline, Index Copernicus, Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers* datubāzēs: DOI: 10.15290/bsp.2021.26.05.06

16. Raksts „**Aktīvu vērtspapīrošanas institūts**”. [*Institute of Asset Securitisation*]. Publicēts Zinātnisko rakstu žurnālā "Socrates", Latvija, Rīga: Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskā fakultāte. (ISSN 2256-0548). Volume 2023 (2023): Issue 1-25 (May 2023), 26-34.lpp., kas izvietots *ERIH Plus, Index Copernicus, DOAJ* datubāzēs: DOI: [10.25143/socr.25.2023.1.26-34](https://doi.org/10.25143/socr.25.2023.1.26-34)

17. Raksts „**Bankrotēšanas problēma ES valstīs mūsdienu apstākļos**”. [*The problem of bankruptcy in EU countries in modern conditions*]. Publicēts zinātniskajā žurnālā “De Securitate et Defensione”. Polija: The Institute of Security Studies. Faculty of Social Sciences Siedlce. University of Natural Sciences and Humanities. Volume 9, Nr.1 (2023), ISSN 2450-5005; P.73-94, kas izvietots *ERIH Plus, Index Copernicus, BazHum, BazEkon, CEEOL, CEJSH, CEON, UPH Knowledge Base* datu bāzēs: DOI: <https://doi.org/10.34739/dsd.2023.01.06>.

18. Raksts „**2022. gada Eiropas enerģētikas krīzes ietekme uz bankrotēšanu**”. [*The impact of the European energy crisis of 2022 on bankruptcy*]. Publicēts akadēmiskajā zinātniskajā žurnālā “*Ante Portas – Security Studies*”, Polija, Volume Nr. 20/2023, ISSN 2353-6306; P.139-146, kas izvietots *ERIH Plus, Index Copernicus, BazHum, PNB, CEJSH*, datu bāzēs: <https://anteportas.pl/2023-2/>

19. Raksts „**Apdrošināšanas akcesoritātes pazīmes**”. Publicēts XIV.Starptautiskās zinātniski praktiskās konferences „Izaicinājumu un iespēju laiks: problēmas, risinājumi un perspektīvas” rakstu krājumā, BSA, 2024, ISBN 978-9984-47-294-2; 161-166.lpp.: https://bsa.edu.lv/docs/science/book/conference_20240510.pdf

20. Raksts „**Characteristics of Insurance Accessories**”. [*Apdrošināšanas akcesoritātes raksturojums*]. Līdzautors N.Novožilova. Publicēts Baltijas tiesību un sociālo zinātņu žurnālā, Latvija, Rīga: Baltijas Starptautiskā akadēmija. Volume 2024, 2 (2), ISSN 2592-8813; 69.-75.lpp., kas izvietots *ERIH Plus, Index Copernicus* datu bāzēs. DOI: <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2024-2-2-8>

Secinājumi un priekšlikumi

Promocijas darba **mērķis** ir sasniegts – normatīvā regulējuma analīzes rezultātā noskaidrots akcesorisko saistību un finanšu saistību normatīvā regulējuma aktuālais sistēmiskais saturs,

konstatējot tā nepilnības, un izvirzīti priekšlikumi attiecīga normatīvā regulējuma pilnveidei Latvijas tiesību sistēmā. Promocijas darba mērķa sasniegšanai autore izpildīja uzdevumus, proti, atklāja akcesorisko saistību jēdziena tvērumu civiltiesībās, noskaidroja akcesorisko saistību vēsturisko attīstību un to saturu, noskaidroja finanšu aktīvu kā saistību būtību civiltiesībās, veicot inovatīvu aktīvu analīzi, noskaidroja saistību izpildes nosacījumus pēc akcesoriskām saistībām un to mijiedarbību ar galveno finanšu saistību.

Veiktā pētījuma rezultātā pētījuma **hipotēze** ir apstiprinājusies: mūsdienās finanšu aktīvu attīstība nav savietojama ar saistību akcesoritātes novecojušo tiesisko regulējumu, un tādējādi nesekmē pienācīgu personu tiesību aizsardzību.

Promocijas darba pētījuma rezultātā, apkopojot darbā veikto akcesorisko saistību institūta analīzi un to mijiedarbību ar finanšu aktīviem kā saistību objektu, par pamatu ņemot zinātniskajā literatūrā gūtās atziņas, apzinoties uz vispārpieņemto likumdošanas tehnikas pieeju balstītu likumdevēja rīcības racionalitāti, kā arī vērtējot Latvijas Republikas normatīvo regulējumu un problēmjaudātājumus tiesu praksē, autore rezumēja 21 (divdesmit vienā) secinājumā ar priekšlikumiem to risinājumam. Piedāvāti priekšlikumi grozījumiem un papildinājumiem 5 (piecos) likumos (Civillikumā, Civilprocesa likumā, Maksātspējas likumā, Komerclikumā, Kredītiestāžu likumā), kā arī tiek izvirzīta finanšu saistību legāļdefinīcija.

Pamatojoties uz veikto pētījumu promocijas darbā, aizstāvēšanai tiek izvirzīti šādi secinājumi un priekšlikumi:

Pirmajā pētījuma nodaļā ietilpst secinājumi un priekšlikumi, kas saistīti ar akcesorisko saistību jēdziena analīzi, gūstot šādus secinājumus un izvirzot priekšlikumus:

1. secinājums: Civillikumā ir sniegta saistību tiesību definīcija, taču nav sniegta saistības legāļdefinīcija, kas norāda tai raksturīgos un būtiskos elementus un ļauj to atšķirt no citām civiltiesiskajām attiecībām, sakarā ar to, ka par saistības priekšmetu var būt kā darbība, tā arī zināma bezdarbība (atturēšanās no darbības).

1. priekšlikums: Papildināt Civillikuma 1401.pantu ar otro daļu sekojošā redakcijā:

“Saistība ir tāda tiesiska attiecība, kurā vienai personai (parādniekam) ir jāizdara par labu otrai (kredītoram) zināma darbība, kurai ir mantiska vērtība vai jāatturas no zināmas darbības, bet otrai personai ir tiesības prasīt izpildījumu.”

2. secinājums: Ņemot vērā to, ka mūsdienās faktiski ir nostiprināta akcesoritātes principa izpratne, bet līdz pat šim brīdim ir vērojama daudzējāda tiesību normu piemērošana un interpretācija par saistību akcesoritāti, ievērojot, ka mūsdienās ir plaši izplatītas neatkarīgas (autonomas) garantijas, kurām ne vienmēr ir akcesoritātei piemītošas klasiskās iezīmes, autoresprāt, tiesību doktrīnas un normatīvā regulējuma efektīvai piemērošanai ir nepieciešams noteikt akcesorisko saistību definīciju.

2. priekšlikums: Papildināt Civillikumu ar 1691.¹ pantu sekojošā redakcijā:

“1691.¹ Akcesoriskās saistības ir ar darījumu noteiktas ekspromisoriskās mantiskās vai nemantiskās saistības, kas ir saistītas ar galveno saistību un ir atkarīgas no tās izpildes, ar parādnieku stimulējošu iedarbību un citādi garantējot kreditora mantisko interešu aizsardzību parādnieka saistību neizpildes gadījumā, pildot ekonomisko funkciju.”

Otrajā pētījuma nodaļā ietilpst sekojošie secinājumi un priekšlikumi, kas saistīti ar akcesorisko saistību nodrošinājuma līdzekļu analīzi:

3. secinājums: Beļģijas Civillikuma 2024.gada grozījumu projekts paredz apspriešanas prioritātes principu, no kura izriet kreditora pienākums pirms saistību izpildes pieprasīšanas no galvinieka veikt saprātīgus mēģinājumus nodrošināt saistību izpildi no parādnieka.

3. priekšlikums: Kreditora un galvinieku interešu līdzsvarošanai ir nepieciešams ieviest līdzīgu apspriešanas prioritātes principu un precizēt Civillikuma 1702.panta pirmo daļu, izsakot to sekojošā redakcijā:

“1702. Kreditoram ir tiesības celt prasību par saistību izpildi pret galvinieku, ja viņš griežas ar to papriekš pie galvenā parādnieka un piedziņa no tā nebija sekmīga.”

4. secinājums: Praksē kreditors nereti vērs piedziņu pret galvinieku, neskatoties uz to, ka kreditoram ir nodibināta komercķīla vai hipotēka, pret kuru nav notikusi piedziņa un ir nepieciešams noteikt kreditora pienākumu vērst piedziņu pret ķīlu, kuru galvenais parādnieks ir devis saistības izpildei.

4. priekšlikums: Grozīt Civillikuma 1702.panta otro daļu, pēc vārdiem “kā pats parādnieks” papildinot to ar vārdiem: *“ar izņēmumu, ka kreditors papriekš vērs piedziņu pret hipotēku, komercķīlu vai citu ķīlu, ar kuru ir nodrošināti kreditora prasījumi.”*

5. secinājums: Noteikt likuma prasību, ka galvojums nevar būt vienpusējs un līguma puses ir ne vien kreditors un galvinieks, bet arī parādnieks. Līdz ar to galvojuma līgums kļūs trīspusējs, un šajā gadījumā parādnieks varēs vienlīdzīgi vienoties ar galvinieku un kreditoru par visiem tā nosacījumiem un parādnieka saistību rašanās pamats būs galvojuma līgums, nevis tikai galvinieka saistību izpildes fakts.

5. priekšlikums: Noteikt prasību par galvenā parādnieka piedalīšanos galvojuma līguma noslēgšanā, turklāt precizējot Civillikuma 1692.pantā iekļauto jēdzienu “trešā personā” un “galvenais parādnieks” un izteikt Civillikuma 1692.pantu sekojošā redakcijā:

“1692. Galvojums ir ar līgumu, noslēgtu starp kreditoru, galveno parādnieku un galvinieku uzņemts galvinieka pienākums atbildēt kreditoram par galvenā parādnieka parādu, neatsvabinot tomēr pēdējo no viņa parāda.”

6. secinājums: Uz galvinieku tiek uzlikta nesamērīga nasta atbildēt par galvenā parādnieka dzīves vietu un viņa maksātspēju, kas mēdz būt par pamatu kreditora prasības celšanai pret galvinieku.

6. priekšlikums: Nepieciešams pastiprināt galvinieka tiesības, papildinot tiesisko regulējumu ar galvinieka tiesībām, līdzīgi Igaunijas Saistību tiesību likuma 148.pantā noteiktajam grozīt Civillikuma 1706.pantu un izteikt to sekojošā redakcijā:

“1706. Galvinieks, kas samaksājis galvenā parādnieka vietā pirms saistības termiņa, var atprasīt no viņa šo samaksu tikai pēc šā termiņa.

Galvinieks var prasīt no galvenā parādnieka nodrošinājumu jau pirms samaksas, ja regresa piedziņai no viņa rodas apšaubāmas sekmes:

1) sakarā ar galvenā parādnieka darbības, dzīvesvietas vai atrašanās vietas maiņu ir apgrūtināta piedziņas vēršana pret galveno parādnieku;

2) galvinieka risks ir ievērojami palielinājies galvenā parādnieka finansiālā un ekonomiskā stāvokļa pasliktināšanās, nodrošinājuma vērtības samazināšanās vai galvenā parādnieka tīšas vai rupjas nolaidības dēļ (arī izšķērdējot mantu);

3) galvenais parādnieks pārkāpj saistības, kas izriet no līguma, kas noslēgts ar galvinieku;

4) galvenais parādnieks nav izpildījis savas saistības noteiktajā termiņā.”

7. secinājums: Galvinieka tiesību pastiprināšanai ir nepieciešams noteikt viņa tiesības būt informētam par parādnieka neizpildīto saistību apmēru, paredzot arī galvinieka tiesības būt atbrīvotam no atbildības par blakus saistībām gadījumā, ja kreditors nesniedz galviniekam minēto informāciju.

7. priekšlikums: Ir nepieciešams papildināt Civillikumu ar 1701.¹ pantu sekojošā redakcijā:

“1701.¹ Kreditoram ir pienākums ik gadus paziņot galviniekam par parādnieka neizpildīto galvenā parāda un citu blakus prasījumu apmēru. Pretējā gadījumā galvinieks ir atsvabināms no saistībām par blakus prasījumiem, kas jāmaksā no iepriekšējā paziņojuma saņemšanas dienas līdz jaunā paziņojuma saņemšanas dienai.”

8. secinājums: Galviniekam ir nodrošināmas tiesības būt informētam arī par kreditora atgādinājumu parādniekam par nokavējumu.

8. priekšlikums: Nepieciešams papildināt Civillikumu ar 1701.² pantu sekojošā redakcijā:

“1701.² Kreditoram ir pienākums paziņot galviniekam par atgādinājumu parādniekam par nokavējumu (1653., 1654.).”

9. secinājums: Saskaņā ar Civillikuma 1698.pantu galvinieks atbild ne vien par pašu galveno parādu, bet arī par tā blakus prasījumiem, parādnieka vainas vai nokavējuma dēļ nodarītiem

zaudējumiem un tiesu izdevumiem, t.i. nostiprinātā galvinieka saistība atbildēt par visiem iespējamiem blakus prasījumiem ir pretrunā ar privātautonomijas principu.

9. priekšlikums: Ievērojot privātautonomijas principu, nepieciešams grozīt Civillikuma 1698.pantu un izteikt to šādā redakcijā:

“1698. Galvinieks atbild nevien par pašu galveno parādu, bet arī par tā blakus prasījumiem, parādnieka vainas vai nokavējuma dēļ nodarītiem zaudējumiem un tiesu izdevumiem, ja līgumā nav noteikts citādi”.

10. secinājums: Augstākās tiesas judikatūrā lietā Nr.SKC-86/2011 nostiprinātā Civillikuma 1712.panta interpretācija neatbilst tās būtībai, kas nosaka, ka galvojums izbeidzas ar ikvienu notikumu, kas atsvabina galveno parādnieku, kā arī ir pretrunā ar Satversmes principiem, jo galvinieks šādā gadījumā kļūst par nenodrošinātu kreditoru, kura prasījums *a priori* nevar tikt apmierināts regresa kārtībā un kura zaudējumi netiks atlīdzināti pretēji Civillikuma 1705.panta prasībām. Līdz ar ko, galvenā parādnieka maksātnespēja, kas atsvabina viņu no saistību izpildes, ir notikums, kas ir par pamatu izbeigt galvojumu.

10. priekšlikums: Grozīt Maksātnespējas likuma 164.panta pirmo daļu un izteikt to sekojošā redakcijā:

“(1) Ja parādnieks veicis fiziskās personas saistību dzēšanas plānā noteiktās darbības, pēc šā plāna darbības beigām parādnieka saistības un ar tām saistītie galvojumi, izņemot šā panta ceturtajā daļā minētās saistības, tiek dzēstas un apturētās izpildu lietvedības par dzēsto saistību piedziņu tiek izbeigtas.”

11. secinājums: Tiesu praksē ir izveidojusies kļūdaina Civillikuma 1703. panta 2. punkta interpretācija, kas nosaka, pret galvinieku celt prasību tūlī var arī tad, ja ir pierādīta galvenā parādnieka faktiskā maksātnespēja vai par viņa mantu jau atklāts konkurss. Faktiskā maksātnespēja Civillikuma 1703.panta izpratnē nav maksātnespējas procedūra Maksātnespējas likuma izpratnē. Faktiskā maksātnespēja nozīmē vien to, ka parādniekam nav līdzekļu, lai izpildītu saistības, tāpēc galviniekam rodas pienākums nokārtot saistību galvenā parādnieka vietā.

11. priekšlikums: Galvinieka tiesību pienācīgai aizsardzībai nepieciešams grozīt Civillikuma 1710.pantu un precīzi noteikt darbības, ar kurām tiek izbeigts galvojums:

“1710. Galvojums izbeidzas, ja:

1) izbeidzas pamatsaistības;

2) bez galvinieka ir būtiski palielināta parādnieka atbildība par saistībām - mainītas procentu likmes, līgumsodi un citi blakus prasījumi;

Ja galvojums tiek dots uz nenoteiktu laiku, galviniekam ir tiesības jebkurā laikā to izbeigt, iesniedzot kreditoram pamatotu paziņojumu. Galvojuma izbeigšanas gadījumā galvinieks atbild par

esošajām saistībām, pat ja to izpildes termiņš vēl nav iestājies, bet viņam nav pienākuma atbildēt par saistībām, kas rodas pēc paziņojuma.”

12. secinājums: Līgumsoda samērīguma un taisnīguma izvērtēšanas veicināšanai Civillikumā ir nepieciešams noteikt samērīguma kritērijus, kurus jāvērtē tiesai.

12. priekšlikums: Papildināt Civillikumu ar 1724.¹ panta pirmo teikumu pēc vārdiem” vai ņemot vērā citus apstākļus”, papildinot teikumu ar vārdiem: *“un ievērojot sekojošus kritērijus: attaisnotās kreditora intereses, izpildīto saistību apmērs, abu līdzēju ekonomiskais stāvoklis.”*

13. secinājums: Kaut arī līgumā var būt nolīgts puses pienākums maksāt atkāpšanās naudu tad, ja šī puse, kura saņēmusi iepriekšēju iemaksu (avansu), vienpusēji atkāpjas no priekšlīguma, *tas nenozīmē, ka jebkurā gadījumā atkāpšanās naudas apmēru veido iepriekšējās iemaksas divkāršs apmērs* un ka tādai iepriekšējai iemaksai ir Civillikuma 1731.pantā regulētās "rokas naudas" raksturs.

13. priekšlikums: Precizēt Civillikuma 1731.panta pirmo daļu, iekļaujot tajā terminu “atkāpšanās nauda” un izteikt to sekojošā redakcijā:

“1731. Ja puses norunājušas, ka jau noslēgto līgumu var atcelt, zaudējot rokas naudu, un ja tādā gadījumā atkāpjas rokas naudas devējs, tad viņš to zaudē kā atkāpšanās naudu, bet ja atkāpjas pretējā puse, tad viņai jāatdod rokas nauda divkāršā apmērā kā atkāpšanās nauda.”

14. secinājums: Par neatrisinātu ir atzīstama rokas naudas piedziņas garantijas nodrošināšana par labu rokas naudas devējam, ja pret rokas naudas ņēmēju tika vērsta attiecīga piedziņa un rokas nauda no bankas norēķinu konta tika novirzīta šādu saistību izpildei.

14. priekšlikums: Nolūkā aizsargāt rokas naudas devēju no zināmiem riskiem darījumos par nekustamā īpašuma pirkumu, ir nepieciešams grozīt Civillikuma 1726. pantu, papildinot to ar otro daļu sekojošā redakcijā:

“Nekustamā īpašuma pirkuma izpildes nodrošinājumam rokas naudu nodod saistības notāram glabāt līdz ar rokas naudu nodrošinātais līgums izpildīts.”

Tas atbilstu arī likuma “Par nodokļiem un nodevām” 30. panta pirmās 6.prim daļas prasībām, kas aizliedz nodokļu maksātājiem, tajā skaitā fiziskajām personām, kuras neveic saimniecisko darbību, veikt nekustamo īpašumu atsavināšanas darījumus skaidrā naudā.

15. secinājums: Blakus prasījumu (līgumsoda, soda vai kavējuma naudas) iekļaušana ķīlas devēja saistībās ir nesamērīga, jo to nenoteiktība neļauj ķīlas devējam lietderīgi izmantot visu viņam piederošā īpašuma vērtību iespējamai turpmākai citu saistību nodrošināšanai un otras hipotēkas nostiprināšanai. Savukārt blakus prasījumu iespējama piedziņa būtiski samazina nākamā ķīlas ņēmēja tiesības gūt apmierinājumu savam prasījumam, kas nodrošināts ar kārtējo hipotēku.

15. priekšlikums: Apsverama iespēja nostiprināt, ka ar hipotēku tiek apmierinātas pamatsaistības, procenti un kreditora tieši izdevumi, izņemot līgumsodu un iespējamus zaudējumus, un Civillikuma 1290.pants izsakāms sekojošā redakcijā:

“1290. Ja nav noteikti norunāts pretējais, ķīlas tiesība nodrošina nevien galveno prasījumu, bet arī ar to saistītos blakus prasījumus. Hipotēku pirmtiesību noteic pēc tās ierakstīšanas laika zemesgrāmatās, izņemot ar galveno prasījumu saistītos blakus prasījumus, tomēr procenti samaksājami tikai par trim iepriekšējiem gadiem pirms nekustamā īpašuma pārdošanas izolē. Procentu prasījumus par agrākiem gadiem nolīdzina tāpat kā personisko kreditoru parādu prasījumus.”

Trešajā pētījuma nodaļā ietilpst sekojošie secinājumi un priekšlikumi, kas virzīti mūsdienu finanšu saistību un akcesorisko saistību mijiedarbības analīzei:

16. secinājums: Ar 2024.gada grozījumiem Finanšu instrumentu tirgus likumā, Kredītiestāžu likumā un Maksātspējas likumā tika ieviests nodrošinājuma aģenta institūts, nosakot tā tiesību un pienākumu apjomu un radot tiesisko ietvaru ķīlas nodibināšanai uz trešās personas (aģenta) vārda nodrošināto vērstpapīru darījumos un aizdevumos. Šajā sakarā būtu nepieciešams paredzēt nodrošinājuma aģenta prasības tiesības citu (ieguldītāju) interesēs uz fiduciāro attiecību pamata arī Komerckīlas likumā.

16. priekšlikums: Precizēt Komerclikuma 6.pantu un izteikt to sekojošā redakcijā:

“Komerckīlas ņēmējs ir persona, kas pieņem komerckīlu sava prasījuma nodrošināšanai, arī nodrošinājuma aģents, ievērojot Kredītiestāžu likumā un Finanšu instrumentu tirgus likumā minētos izņēmumus un papildu noteikumus.”

17. secinājums: Mūsdienu līgumattiecībās lietojams termins “*finanšu saistības*”, kas atspoguļo saistību nodrošinājuma un izpildes veidu daudzveidību, atbilst digitālās un inovatīvās ekonomikas izaicinājumiem un personu civiltiesiskajām attiecībām mūsdienās, un būtu atbilstošs starptautiskajai terminoloģijai, kas pielietojama ekonomikā un tiesību zinātnē.

17. priekšlikums: Autore iniciē izmantot saistību tiesībās definīciju “*finanšu saistības*” – tas ir civiltiesisku saistību veids, kas izriet no publiskām vai privāttiesiskām attiecībām, kura priekšmets ir viena subjekta (parādnieka) pienākums noteiktā termiņā samaksāt citam subjektam (kredītoram) noteiktu finanšu līdzekļu summu vai veikt citu darbību, kurai ir monetāra vērtība.

18. secinājums: Pasaules ekonomiskās krīzes laikā bankas kā komercsabiedrības izmantoja savas priekšrocības ar valsts atbalstu un izsoles kārtā pārreģistrēja savā un meitas uzņēmumu vārdā vairākus tūkstošus fizisko un juridisko personu nekustamos īpašumus, pie tam vairākums no tām piederēja tieši juridiskajām personām – tādām pašām komercsabiedrībām, kā bankas.

18. priekšlikums: Nolūkā līdzsvarot kreditora un parādnieku tiesības, būtu nepieciešams noteikt prasību, ka piespiedu pārdošanas vērtība nevar būt mazāka par 80%, nekā tās tirgus vērtība un Civilprocesa likuma 604.panta pirmā daļa izteicama sekojošā redakcijā:

“(1) Nekustamo īpašumu uz parādnieka rēķina pēc tiesu izpildītāja pieprasījuma novērtē sertificēts nekustamā īpašuma vērtētājs, nosakot nekustamā īpašuma piespiedu pārdošanas vērtību, kas nav mazāka par 80% no nekustamā īpašuma tirgus vērtības.”

19. secinājums: Viens no kredītņēmēju aizsardzības mehānismiem nolūkā līdzsvarot kreditora un parādnieka tiesības un pienākumus, būtu veikt grozījumus Kredītiestāžu likumā, paredzot arī juridisko personu tiesības uz hipotekāriem kredītiem, kuru nekustamais īpašums kalpo par pietiekamu nodrošinājumu tam, lai saistības pret kredīta devēju varētu dzēst pilnā apjomā ar iekļātiem īpašumiem.

19. priekšlikums: Nepieciešams papildināt Kredītiestāžu likumu ar 74.pantu sekojošā redakcijā:

“74. pants. Kredītiestādei, kas saņēmusi no klienta – juridiskās personas - kredīta pieprasījumu, ir pienākums piedāvāt tam izvēlei vismaz divus atšķirīgus kreditēšanas līguma noteikumus, no kuriem viens paredz, ka nekustamais īpašums, kura iegādei tiek ņemts kredīts, kalpo par pietiekamu nodrošinājumu tam, lai saistības pret kredīta devēju varētu dzēst pilnā apjomā.”

20. secinājums: Tautsaimniecības attīstības veicināšanai būtu nepieciešams izveidot labvēlīgāku vidi uzņēmējdarbībai, stiprināt valsts atbalstu un iestrādāt būtiskus kredītņēmēju aizsardzības mehānismus.

20. priekšlikums: Līdzīgi ASV tiesību sistēmai, valsts mērogā veikt mērķtiecīgus pasākumus, pārorientējot esošo valsts tautsaimniecības politiku un tiesību sistēmu no kreditorus atbalstošām (pro-kreditoru) uz parādniekus atbalstošām (pro-parādnieku), tādējādi veicinot to kā mazāk aizsargāto ekonomiskās aprites dalībnieku atbalstu, kas galarezultātā labvēlīgi ietekmēs tautsaimniecības attīstību.

21. secinājums: Lai nodrošinātu kredītiestāžu pilnvērtīgu un pietiekamu finanšu pakalpojumu sniegšanu, it īpaši kreditēšanu, ir nepieciešams ieviest īpašu Latvijas Bankas kontroli pār banku darbību.

21. priekšlikums:

21.1. Papildināt Kredītiestāžu likuma 101.³ panta pirmo daļu ar 2.punktu, paredzot Latvijas Bankas tiesības veikt ne vien kredītiestāžu risku pārvaldīšanas pietiekamības pārbaudi, bet arī pārbaudīt kredītiestādes darbību un pārvaldības kārtību, izteicot to sekojošā redakcijā:

“(1) Latvijas Banka pārbauda kredītiestādes stratēģiju, procedūras un pasākumus, ko tā īstenojusi, lai ievērotu šā likuma, citu normatīvo aktu, tieši piemērojamo Eiropas Savienības

normatīvo aktu un Latvijas Bankas izdoto noteikumu un pieņemto lēmumu prasības, un novērtē: [...] 2) kredītiestādes darbību, finanšu pakalpojumu sniegšanu, pārvaldības kārtību un komercdarbības modeli.”

21.2. Papildus nepieciešams arī precizēt minētā likuma panta 1.punkta otrās prim daļas pirmo teikumu, izteicot to sekojošā redakcijā:

(2¹) Veicot šā panta pirmās daļas 1. un 3.punktā minēto pārbaudi un novērtējumu, Latvijas Banka kredītiestādēm ar līdzīgu riska profilu (līdzīgu biznesa modeli vai riska darījumu ģeogrāfisko izvietojumu) var piemērot vienotu metodoloģiju, kas var ietvert uz risku orientētus kritērijus un kvantitatīvus rādītājus, ļauj pienācīgi ņemt vērā katras kredītiestādes pakļautību tās darbībai piemītošiem specifiskiem riskiem un kas neietekmē kredītiestādi saskaņā ar šā likuma 36.³ panta ceturto daļu un šā panta 4.⁴ daļu un 4.⁷ daļas 2. punktu noteikto pasākumu specifiku. Latvijas Banka informē Eiropas Banku iestādi par vienotas metodoloģijas izmantošanu.”

2) trešo daļu, izteicot to sekojošā redakcijā:

(3) Pamatojoties uz šā panta pirmās daļas 1. un 3.punktā veikto pārbaudi un novērtējumu, Latvijas Banka lemj, vai kredītiestādes stratēģija, procedūras un īstenotie pasākumi nodrošina pietiekamu risku pārvaldīšanu un vai kredītiestādes likviditāte un pašu kapitāls ir pietiekams tās darbībai piemītošo un varbūtējo risku segšanai.

3) ceturtais prim daļas pirmo teikumu, izteicot to sekojošā redakcijā:

“(4¹) Latvijas Banka šā panta pirmās daļas 1. un 3.punkta minētajā novērtējumā papildus kredītriska, operacionālā riska un tirgus risku novērtējumam izvērtē vismaz:[...]”.

21.3. Tāpat nepieciešams papildināt likuma panta ceturto četri prim daļu ar 12.punktu, izteicot to sekojošā redakcijā:

“(4⁴) Piemērojot šā panta pirmās un trešās daļas noteikumus un ES regulas Nr. 575/2013 attiecīgās prasības, Latvijas Banka ir tiesīga pieprasīt, lai kredītiestāde:[...]”

12) nodrošina pienācīgu finanšu pakalpojumu sniegšanu, pārvaldības kārtību un komercdarbības modeli.”

Avotu saraksts

1. Balodis, K. (2007). Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 132., 134, 248., 611.lpp.
2. Blūzma, V., Osipova, S., Zemītis, G. (2007). Āvalstu tiesību vēstures avoti. Rīga: Turība, 92.lpp.
3. Briede, J., Danovskis, E., Kovaļevska, A. (2016). Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 113. lpp.
4. Brīvmanis, V. (1939). Līgumsods. Rīga, 24-25.lpp.

5. Bukovskis, V. (1933). Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 314.lpp.
6. Čakste, K. (2011). Civiltiesības. Lekcijas. Raksti. Rīga: Zvaigzne ABC, 70, 71., 137, 140-142.lpp.
7. Čakste, K. (1940). Civiltiesības. Rokraksta vieta, Rīga, 74.lpp.
8. Kalniņš, E. (2005). Privāttiesību teorija un prakse. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 361.-364.lpp.
9. Kalniņš, V. (1977). Romiešu tiesību pamati. Rīga: izdevniecība "Zvaigzne", 134., 156.lpp.
10. Konradi, F., Zvejnieks, T. u.c. (1939). Civilprocesa likums ar paskaidrojumiem – izvilkumiem no Latvijas Senāta un Tiesu palātas spriedumiem un no attiecīgās zinātniskās literatūras, kā arī dažiem aizrādījumiem uz likumdošanas motīviem. Sastādījuši Rīga: Valsts tipogrāfija, 219.lpp.
11. Lēbers, A. (1921). Civiltiesības un civilprocess: kara juridiskosursos lasīto lekciju konspekts. Rīga: b.i., 122.lpp.
12. Lībermanis, G. (2006). Naudas teorija. Valūtas attiecības, lata liktenis. Rīga: BSA, lpp.6-18
13. Sinaiskis, V. (1996). Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. Saistību tiesības. Rīga: Latvijas Juristu biedrība, 122.-123.; 150.–151. lpp.
14. Torgāns, K. (red.). (2011). Civilprocesa likuma komentāri: Pirmā daļa. Rīga, 51.lpp.
15. Torgāns, K. (red.). (2000). Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības. (1401.-2400.p.). Rīga: Mans ģpašums, 176., 217., 221., 236., 239.-240., 325., 328.lpp.
16. Torgāns, K. (2013). Līgumu un deliktu tiesību problēmas. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 137-182.lpp.
17. Torgāns, K. (2006). Saistību tiesības I daļa. Mācību grāmata, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 101., 120., 135.lpp.
18. Torgāns, K. (2014). Saistību tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra. 95-96.lpp.
19. Torgāns, K. (2018). Saistību tiesības. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 19., 82., 106., 109.-112., 210, 215., 240.lpp.
20. Torgāns, K., Kārliņš, J., Bitāns, A. (2017). Līgumu un deliktu problēmas Eiropas Savienībā un Latvijā. Torgāns, K. (red.). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 148., 171.lpp.
21. Višņakova, G., Balodis, K. (1998). Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Lietas; Valdījums; Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans ģpašums, 169., 207.-208.lpp.
22. Ziemele, I. (red.). (2000). Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Rīga: SIA „Izglītības solī”, 68.-70.lpp.

23. Arndts, L. (1868). Lehrbuch der Pandekten. 3. Auflage. München: Literarisch-artistische Anstalt der J.G. Cotta'schen Buchhandlung, S. 547–548. Iegüts 28.11.2024. no: https://dlc.mpg.de/fullscreen/mpirg_sisis_298832/547/
24. Brender, A., Pisani, F., Gagna, E. (2015). Money, Finance and the Economic System. CEPS, Brussels. Iegüts 09.01.2025. no: http://aei.pitt.edu/62607/1/Money_Finance_Real_economy.pdf
25. Bussani, M., Werro, F. (2009). European Private Law. A Handbook: 1 (The Common Core of European Private Law Series). Carolina Academic Press. Volume II, P.446 – 447
26. Ciacchi, A.C., Weatherill, S. (eds.) (2010). Regulating Unfair Banking Practices in Europe: The Case of Personal Suretyships. Oxford University Press. P.202, 217, 269. Iegüts 14.10.2024. no: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199594559.001.0001>
27. Czeguhn, I., Ahrens, C. (2011). Fallsammlung zum Sachenrecht. Springer, P. 257. Iegüts 17.10.2024. no: <https://dokumen.pub/qdownload/fallsammlung-zum-sachenrecht-juristische-examensklausuren-german-edition-3540256881-9783540256885.html>
28. Farrer, T.H. (1833). The State in Its Relation to Trade. Iegüts 09.12.2024. no: https://books.google.lv/books?id=B_JKO4z1lgC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false
29. Gurley, J.G., Shaw, E.S. (1960). Money in a Theory of Finance. Washington D.C.: Harvard University Press, P.371. Iegüts 10.01.2025. no: <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674067851.c8>
30. Guttman, B. (2013). The Bitcoin Bible: All you need to know about bitcoins. Germany: BoD, P.123-124. Iegüts 18.12.2024. no: https://books.google.lv/books?id=ceiVAgAAQBAJ&printsec=copyright&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
31. Honsell, H. (2007). Vier Rechtsfragen des Geldes. In: Festschrift für Claus-Wilhelm Canaris. Verlag C.H. (edc.). Bd.1, P.464. Iegüts 19.12.2024. no: <https://beckassets.blob.core.windows.net/product/toc/20464/festschrift-claus-wilhelm-canaris-70-geburtstag-9783406561702.pdf>
32. Kaser, M. (1971). Das Privatrecht. Erster Abschnitt: Das, das vorklassische und das klassische Recht. 2. Auflage. C.H. Beck, S.457. Iegüts 10.10.2024. no: <https://archive.org/details/dasromischepriva0000kase/page/n5/mode/2up>
33. Martha, R.S.J. (2015). The Financial Obligation in International Law. Oxford University Press, P.4. Iegüts 10.01.2025. no: <https://books.google.lv/books?hl=en&lr=&id=74D0BgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=financial+>

[obligations&ots=Z3i3i_mEeI&sig=Hf1830RKCZV8Ie3XjToAfoIUVmk&redir_esc=y#v=onepage&q=financial%20obligations&f=false](#)

34. Mata, M.A. de la. (2010). Typical Personal Security Rights in the EU. Comparative Law and Economics in Italy, Spain and other EU Countries in the Light of the EU Law, Basel II and the Financial Crisis. Tübingen, P.36. Iegūts 02.10.2024. no: <https://d-nb.info/1007686758/04>

35. Mayer, C. (1990). Financial Systems, Corporate Finance and Economic Development: R. G. Hubbard (red.). *Asymmetric Information. Corporate Finance and Investment*. University of Chicago Press, P.307-332. Iegūts 08.01.2025. no: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c11477/c11477.pdf>

36. Palandt, O. (1997). Bürgerliches Gesetzbuch Palandt, München, Kurzkomentar. 56. Auflage, P. 861. Iegūts 07.11.2024. no: <https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/item/6FUN3XK53P5YB6FWZVX2ZHDR23IHLVIR>

37. Proctor, C. (2012). Mann on the Law of Money. 7th edition, *Oxford University Press*, P.136, 137, 139. Iegūts 06.01.2025. no: <http://www.dl.fiqhci.com/library/Crypto/economy-money/En/Charles-Proctor-Mann-on-the-Legal-Aspect-of-Money-Oxford-University-Press%2CUSA%282012%29.pdf>

38. Quickenborne M. van. (2000). De plichten van de schuldeiser jegens de borg. *Tijdschrift voor privaatrecht*. Gent: Story-Scientia, P.1491-1545. Iegūts 01.11.2025. no: <https://tpr.be/wp-content/uploads/VVSR/Verplichtingen-van-de-schuldeiser-jegens-de-borg-Van-Quickenborne.pdf>

39. Stöcker, O.M., Sturmer, R. (2009). Flexibility, Security and Efficiency of Security Rights over Real Property in Europe. *Verband Deutscher Pfandbriefbanken*. Volume III. Berlin, P.45, 49. Iegūts 10.03.2025. no: <https://www.proquest.com/docview/865656868?sourcetype=Scholarly%20Journals>

40. Thiele, A. (2003). Collective Security Arrangements. A comparative study of Dutch, English, and German Law. *Kluwer Legal Publishers*, P.89. Iegūts 10.10.2024. no: https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/146963/mmubn000001_402065239.pdf?sequence=1&isAllowed=y

41. Tskhadadze, N.V., Chernorizova, N.V. (2019). International Financial Markets in the Conditions of Transformation of Financial System. The Future of the Global Financial System: Downfall or Harmony. Popkova, E.G.H. (ed.). Springer Nature Switzerland AG, P.757–764. Iegūts 10.03.2025. no: <https://www.scribd.com/document/905974401/The-Future-of-the-Global-Financial-System-Downfall-or-Harmony-Elena-G-Popkova-download-full-chapters>

42. Vangerow, K.A. (1869). Lehrbuch der Pandekten. Bd. 3.7. Auflage. Marburg und Leipzig: N.G. Elwert'sche Universitäts-Buchhandlung, S.409. Iegūts 28.11.2024. no: <https://www.digitale-sammlungen.de/de/view/bsb10566130?page=408,409>

43. Zimmermann, R. (1996). The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition. Oxford University Press, P.114, 134. Iegūts 02.10.2024. no: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198764267.001.0001>

44. Буковский, В. (1914). Сводъ гражданскихъ узаконеній губерній Прибалтійскихъ съ продолженіемъ 1912-1914 г. г. и съ разъясненіями въ 2 томахъ. Томъ II, Рига: Типографія Г. Гемпель и Ко, с.1333, 1335, 1337., 1345-1346, 1353, 1986, 1991, 1992, 1996-1997, 2007

45. Эрдман, К. (1908). Обязательственное Право Губерній Прибалтійскихъ. Рига: Изданіе почетного мирового судьи Ф. Э. Камкина, с.542, 543, 548. Iegūts 05.11.2024. no: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1200>

Pateicības

Vispirms es vēlētos izteikt vislielāko pateicību darba vadītājam profesoram Dr.iur. Jānim Grasim par rūpīgu pētījuma izvērtēšanu, racionāliem ieteikumiem un metodoloģisku atbalstu.

Esmu dziļi pateicīga profesoram Dr.iur. Vitoldam Zaharam par atbalstu promocijas darba izstrādes laikā. Viņa konstruktīvie padomi zinātniskajā pētniecībā man palīdzēja tiekties pretī visaugstākajiem zinātniskajiem standartiem.

Esmu sirsnīgi pateicīga maniem darba kolēģiem – docentam Vladimiram Bagirovam, Dr.iur. Valērijam Reingoldam, Dr.phil. Vsevolodam Kačanam un Dr.iur. Marinai Sumbarovai, kas mani iedrošināja pievērsties zinātniskajai pētniecībai, pastāvīgi uzmundrināja un iedvesmoja.

Un, visbeidzot, sirsnīgs paldies manai ģimenei un tuviniekiem par ieguldījumu manā izglītībā, izpratni, emocionālo atbalstu, patiesu labsirdību un pacietību. Tas palīdzēja man saglabāt motivāciju un izturēt darba radītos izaicinājumus.